

10 X 13_ Govor ambasadora Pejovića na okruglom stolu:

Lokalna samouprava u procesu pregovora: poglavlja od značaja za sjeverne opštine Crne Gore

Sportski centar Nikšić, 15. X 2013.

Poštovane dame i gospodo,

Zadovoljstvo mi je da danas, kada obilježavamo šest godina od potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koji je 15. X 2007. u Luksemburgu potpisao tadašnji predsjednik Vlade Željko Šturanović i 28 godina od donošenja Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, zajedno sa Zajednicom opština Crne Gore, i uz podršku opštine Nikšić organizujemo skup na temu: *Lokalna samouprava u procesu pregovora: poglavlja od značaja za sjeverne opštine Crne Gore*.

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju naša zemlja je ušla je u prvu, zvaničnu, fazu institucionalizacije svojih odnosa s Evropskom unijom.

Dosljedna primjena Sporazuma i naše aktivnosti u procesu pristupanja imaju za cilj dostizanje evropskih standarda u svim oblastima. Iz današnje perspektive možemo reći da je za nama šest godina njegove uspješne primjene i da smo veoma zadovoljni onim što nam je ostvareni nivo saradnje s EU donio u proteklim godinama.

Danas, takođe obilježavamo donošenje Evropske povelje o lokalnoj samoupravi koja je sačinjena 15. oktobra 1985. u Strazburu i koja predstavlja prvi multilateralni pravni instrument koji definiše i čuva principe lokalne autonomije kao jednog od stubova demokratije i na taj način doprinosi zaštiti i širenju zajedničkih evropskih vrijednosti.

Evropska Povelja o lokalnoj samoupravi je rezultat niza inicijativa i dugogodignjeg promišljanja Savjeta Evrope koji je 1957. obrazovao predstavničko tijelo na nivou Evrope koje je od tada postalo stalna Konferencija lokalnih i regionalnih vlasti (CLRAE). Upravo je CLRAE svojom Rezolucijom broj 64 (1968. godina) predložila Deklaraciju o principima lokalne samouprave i pozvala Odbor ministara Savjeta Evrope da je usvoji.

Pregovori o pristupanju su najzahtjevnija dionica našeg evropskog puta, ali i najbolja priprema za buduće članstvo u EU. Pred nama je period intenzivnog rada u pravcu sprovođenja reformi koje imaju za cilj dugoročnu političku i demokratsku stabilnost, unapređenje ekonomskog rasta, doprinos razvoju u svim društvenim sferama i na taj način poboljšanje životnog standarda naših građana.

Kad je riječ o zadacima koji su pred nama, očekuje nas nastavak usklađivanja domaćeg zakonodavstva s evropskim propisima i njegova kvalitetna primjena, sprovođenje reformi u oblasti vladavine prava, kao i onih na polju ekonomije koje će ojačati privredni sektor, unaprijediti poslovni ambijent i pripremiti nas da jednog dana, kad postanemo članica EU, ravnopravno učestvujemo na tržištu od preko 500 miliona potrošača, na kojem su ukinute barijere slobodnom kretanju roba, usluga, radne snage i kapitala.

Članstvo u EU otvara mogućnosti onima koji imaju znanje, ideje i sposobnosti, ali je istovremeno prijatna za one koji se ne mogu nositi sa izazovima otvorenog tržišta. Zato pripreme za članstvo zahtijevaju konstantan rad, usavršavanje, jačanje postojećih i izgradnju novih nedostajućih kapaciteta.

Proces integracije i buduće članstvo u Uniji donijeće korist, ali i stvoriti obaveze za sve dijelove crnogorskog društva. Stoga i lokalna samouprava, kao bitan činilac crnogorskog društva treba da bude i jeste sastavni dio budućih strategijskih planova i aktivnosti.

Podsjetiću da se danas gotovo 75 posto ili tri četvrtine svih regulativa i propisa u članicama Evropske unije, sprovode upravo na lokalnom nivou. Iskustva zemalja Evropske unije govore da opštine koje ne obave na vrijeme ili na adekvatan način poslove pripreme za članstvo u EU, rizikuju i da utiču na smanjenje kvaliteta života tih lokalnih zajednica. Stoga se uspješna integracija Crne Gore u Evropsku uniju ne može zamisliti bez spremnih, kompetentnih i angažovanih lokalnih samouprava.

Iz tog razloga je veoma važno da se zaposleni u organima lokalne samouprave pravovremeno i detaljno upoznaju s politikama EU, njenim propisima, standardima, kao i neophodnim reformama koje je potrebno efikasno sprovesti u narednom periodu.

Posebno je bitno da reformu lokalne samouprave temeljimo na načelima Evropske povelje o lokalnoj samoupravi i za cilj imamo jačanje ekonomske stabilnosti i podizanja kvaliteta životnog standarda građana.

Pregovaračka struktura kroz partnerski odnos nastoji da pruži podršku lokalnim samoupravama u izgradnji i jačanju kapaciteta za obaveze iz pristupnog perioda, kao i obaveze koje nas očekuju nakon stupanja u članstvo. Kvalitetna saradnja sa Zajednicom opština Crne Gore i direktno s crnogorskim opštinama, kao i aktivna uključenost predstavnika lokalnih vlasti u proces pristupnih pregovora, predstavljaju bitan doprinos ostvarivanju pregovaračke agende.

U tom pravcu, ništa manje važan je i doprinos tijela koja je Crna Gora formirala zajedno s EU u procesu pregovora. Jedno od takvih tijela je Zajednički konsultativni odbor između Komiteta regiona EU i Crne Gore koji ima za cilj promovisanje dijaloga i saradnje između regionalnih i lokalnih vlasti EU i lokalnih vlasti Crne Gore. Ovaj oblik saradnje omogućava da se crnogorske

lokalne vlasti, kroz jačanje svojih kapaciteta, pripremaju za budući rad u okviru EU nakon članstva.

Podsjetio bih da je, posredstvom Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, Zajednica opština imenovala osam redovnih i osam alternativnih članova u ZKO-u, kao i sekretara ZKO-a na crnogorskoj strani, čime je sebe deklarirala nosiocem ovog dijela integracije Crne Gore u EU.

Kada je riječ o poglavljima koja su posebno važna za lokalne samouprave sjevernih opština, izdvojila su se ona koja se odnose na 11. Poljoprivredu i ruralni razvoj, 22. Koordinaciju strukturnih instrumenata i 27. Životnasredina i klimatskepromjene.

11. POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

Približavanjem Evropskoj uniji, Crna Gora je u obavezi da prihvati evropski koncept Zajedničke poljoprivredne politike. S tim u vezi poljoprivreda je prepoznata kao jedan od prioriteta Vlade u procesu evropske integracije.

Danas politika ruralnog razvoja u Evropskoj uniji sve više zauzima tzv. teritorijalni pristup. Lokalnim zajednicama u EU je povjerena centralna uloga u određivanju sopstvenih razvojnih potreba, prioriteta i ciljeva i programa koji će se podsticati i finansirati u okviru raspoloživih programa i fondova. Na taj način, lokalnim samoupravama danas je omogućeno da stvarno i efektivno upravljaju razvojem svojih zajednica.

Zbog toga je veoma važno da lokalni akteri na vrijeme i kvalitetno budu informisani o značaju partnerstva i participativnog sistema planiranja i odlučivanja.

Kao dobar primjer u sprovođenju evropskih politika i postizanju evropskih standard može da posluži **Liderski pristup** koji ima za cilj promociju ruralnog razvoja kroz lokalne inicijative i partnerstvo, i otvara mogućnosti za unapređenje civilnog društva i društvenog dijaloga u okviru seoskog stanovništva, čime doprinosi poboljšanju zapošljavanja i samim tim razvoju ljudskog kapitala.

Takođe želim da istaknem značaj inovacija kako bi se tradicionalne vrijednosti predstavile na nov i tržišno konkurentan način. Horizontalno, međusektorsko povezivanje kao i vertikalno povezivanje lokalnih, regionalnih i nacionalnih institucija, posebno je važno u ostvarivanju održivog ruralnog razvoja.

22. REGIONALNA POLITIKA I KOORDINACIJA STRUKTURNIH INSTRUMENTATA

Imajući u vidu uticaj i značaj strukturnih fondova EU na jačanje ekonomske i društvene kohezije Crne Gore, neophodno je prepoznati ulogu lokalnih samouprava kao potencijalnih subjekata koji mogu učestvovati u projektnim aktivnostima.

Fondovi koji se lokalnoj samoupravi nude kroz Instrument pretpristupne podrške (IPA) su veoma važni. Programi prekogranične saradnje koja obuhvaća 4 bilateralna programa, Jadranski program saradnje, Mediteranski program i Program Jugoistočna Evropa su samo neke od mogućnosti da lokalni nivo vlasti na najbolji način iskoristi fondove koje nam nudi EU.

Za finansijski period 2007-2013. Smo bili u prilici koristiti oko 30 miliona eura za programe prekogranične saradnje, pri čemu je najveći dio iskorišten za niz važnih infrastrukturnih projekata. Kad je riječ o I komponenti Ipe koja se odnose na podršku tranziciji i jačanju institucionalnih kapaciteta, kroz nju je u periodu 2007-2013. podržano 96 projekata ukupne vrijednosti 245,3 miliona €.

Lokalne samouprave u ovom procesu mogu učestvovati u svojstvu investitora ili korisnika, a sve u cilju razvoja opštine i poboljšanja kvaliteta života stanovništva. S tim u vezi, neophodno je dodatno unaprijediti nivo edukacije na lokalnom nivou kako bi se ojačali kapaciteti za pripremu projekata i absorpciju dostupnih sredstava.

Podsjetio bih da su, u cilju jačanja kapaciteta lokalne samouprave, pripremljena dva projekta iz programa IPA 2008/IPA 2010 i IPA 2011:

1. Projekat Podrška reformi lokalne samouprave I i II faza (program IPA 2008 i IPA 2010)

Projekat pomaže jedinicama lokalne samouprave da unaprijede upravljanje i pružanje boljih usluga građanima i privatnom sektoru, poboljšanje infrastrukture, kao i da se povećaju njihovi kapaciteti u pripremi i implementaciji investicionih projekata u korišćenju instrumenata za pretpristupnu pomoć i korišćenju razvojnih fondova. Vrijednost ugovora o grantu, koji je u okviru projekta namijenjen lokalnim samoupravama, iznosi 5.300.000 €, od čega je 3.500.000 € finansirano iz programa IPA 2008, dok je 2.000.000 € obezbijeđeno iz programa IPA 2010. Za grant je moglo aplicirati 15 opština Crne Gore i službi koje su one osnovale, Međuopštinske organizacije i Zajednica opština. Pored sprovođenja grant shema projektom je angažovan timt ehničke podrške koji radi na jačanju kapaciteta opština za korištenje EU fondova.

2. Projekt Podrška sprovođenju nacionalne trening strategije za lokalnu samoupravu (program IPA 2011)

Projekt se finansira sredstvima iz programa IPA 2011 (IPA sredstva 1.200.000 €, kofinansiranje 130.000 €). Cilj projekta je podrška Zajednici opština za sprovođenje nacionalne treningstrategije za lokalne samouprave. Projekt je počeo sa sprovođenjem u decembru 2012 i biće sproveden kroz organizaciju seminara i obuka za lokalne službenike i namještenike i veoma je važan za razvoj kapaciteta lokalnih samouprava u narednom periodu, ali i za kvalitetno sprovođenje Zakona o državnim službenicima i namještenicima na lokalnom nivou.

Pozvao bih lokalne vlasti da se još više uključe u programe i korištenje fondova EU s obzirom na to da se radi o pripremi za budući pristup kohezijskim i strukturnim fondovima. Bili smo u prilici vidjeti i neke primjere veoma korisnih susreta i razmjene iskustava između naših opština i lokalnih vlasti u zemljama članicama EU. To je odličan način da se najbolje nauči kako doći do finansijskih sredstava koje vam pruža integracija i kasnije članstvo u Uniji.

Radna grupa za 22. poglavlje je formirana u oktobru 2012. i broji 32 člana, od kojih su dva predstavnika lokalne samouprave. Uloga i doprinos lokalnih samouprava u ovoj oblasti su izuzetno važni, posebno u kontekstu izgradnje kapaciteta za korištenje fondova EU.

27. ŽIVOTNA SREDINA I KLIMATSKE PROMJENE

Uloga lokalne samouprave je izuzetno važna za zaštitu životne sredine koja sigurno predstavlja jednu od najzahtjevnijih politika Evropske unije u procesu pristupnih pregovora. Prenošnje pravne tekovine, obezbjeđivanje njenog pravilnog sprovođenja i korištenje pristupnih fondova, važan su zadatak, pa nas u tom smislu očekuje veliki izazov. Osnovna pretpostavka za rješavanje ovih problema je upravo postojanje odgovarajućih kapaciteta lokalne samouprave i jasno definisana uloga, kao i postojanje odgovarajućih mehanizama vertikalne i horizontalne koordinacije.

Potrebno je naglasiti da je opšta karakteristika propisa u oblasti životne sredine usvojenih u Crnoj Gori u poslednjih nekoliko godina, između ostalog, i to što je značajan dio nadležnosti za obavljanje određenih poslova povjeren lokalnoj samoupravi. Aktivnosti lokalne samouprave odnose se na poslove u vezi s procjenom uticaja na životnu sredinu, strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu, upravljanje otpadom, buku, industrijsko zagađivanje i sl. Naime, shodno Zakonu o procjeni uticaja i Zakonu o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, glavni subjekti u procesu sprovođenja postupka procjene su nosioci projekta s jedne strane i organi državne i lokalne uprave s druge strane.

Ipak, jedan od najvećih izazova koji lokalnu samoupravu očekuju kada je u pitanju prenošenje i sprovođenje propisa je oblast upravljanja otpadom. Upravljanje otpadom u Crnoj Gori se vrši u skladu s državnim planom upravljanja otpadom i lokalnim planovima upravljanja komunalnim

otpadom, shodno Zakonu o upravljanju otpadom. Ipak, osim ovog pitanja potrebno je da Crna Gora učini veliki napore kako bi se ostvario prelazak s konvencionalnog načina upravljanja otpadom na način koji predviđaju evropski standardi.

Sljedeća oblast gdje lokalna samouprava ima značajnu ulogu jeste oblast buke. Naime, u skladu sa Zakonom o zaštiti od buke u životnoj sredini, član 6, propisana je obaveza organa jedinica lokalne samouprave da radi zaštite od buke izvrše akustičko zoniranje tj. odrede akustičke zone na svojoj teritoriji. Akustičko zoniranje vrši se u skladu s Pravilnikom o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke.

U dijelu civilnu zaštite, lokalne vlasti bi trebalo da aktivno učestvuju u dijelu izmjena i dopuna Zakona o zaštiti i spašavanju i Zakona o prevozu opasnih materija. Takođe, shodno Zakonu o integrisanom sprečavanju i kontroli životne sredine, kojim su propisane vrste aktivnosti i postrojenja, uslovi i postupak izdavanja integrisane dozvole, nadzor i druga pitanja od značaja za sprečavanje i kontrolu zagađivanja životne sredine, organ lokalne uprave je nadležan da izdaje dozvole za početak rada, odnosno obavljanje aktivnosti.

Međutim, jedna od najvažnijih aktivnosti lokalne samouprave je i da obezbjeđuju integraciju zaštite i unapređenja životne sredine u sve sektorske politike sprovođenjem međusobno usaglašenih planova i programa i primjenom propisa kroz sistem dozvola, tehničkih i drugih standarda i normativa, finansiranjem, podsticajnim i drugim mjerama zaštite životne sredine.

ZAKLJUČAK

Danas ispred sebe vidim najkompetentnije sagovornike, kolege iz opština Crne Gore i svoje saradnike iz pregovaračke strukture, i cijenim da je važno da iskoristimo vaše prisustvo kako bismo na vrijeme govorili o izazovima koji nas očekuju na ovom putu i, nadam se, putem dijaloga pronašli adekvatna rješenja za njih.

Hvala